

господарського порядку. Останній є втіленням балансу приватних та публічних інтересів у сфері господарювання. Баланс приватних і публічних інтересів у сучасній економіці на макроекономічному рівні і, відповідно, його законодавче закріплення схиляється на користь (більшою або меншою мірою) публічних інтересів, що в західній юриспруденції виражається в своєрідній формулі: закріплення пріоритету приватних інтересів, але за умови, якщо такі інтереси не завдають шкоди загальному (спільному) благу¹⁴. Саме з точки зору балансу приватних і публічних інтересів слід здійснювати оцінку стану законодавчої регламентації господарських прав інвестора та проводити роботу щодо її покращання.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою господарського права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 3 від 29 грудня 2003 року)*

*Журик Ю.В.,
старший викладач
кафедри цивільно-правових дисциплін
Хмельницького інституту
регіонального управління та права*

ОТРИМАННЯ ДОКАЗІВ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Концептуальні положення теорії доказів та процесу доказування, досить глибоко розроблені юристами в галузі загальної теорії права, а також кримінального та цивільного процесів. Ці положення застосовуються і в інших галузях при провадженні судовими органами, наприклад, господарськими судами, а також несудовими органами та відомствами, які розглядають справи про правопорушення, наприклад антимонопольними органами України. Але, слід констатувати, що мають місце певні проблеми які пов'язані з процедурними особливостями отримання та дослідження доказів при розгляді справ несудовими органами. Вони стосуються суб'єктного складу осіб доказування, зокрема стосовно того, хто має право збирати та надавати докази, стосовно предмету та засобів доказування, повноважень органів та посадових осіб щодо збирання, отримання, вилучення доказів. Саме навколо цих питань і буде сфокусовано увагу у даній роботі.

Якщо проблемам визначення доказів, дослідженню процесу доказування в цивільному процесі приділялося достатньо уваги, зокрема цими питанням займалися такі вчені як, С.В. Курилев, М.К. Треушніков, М.Й. Штефан, К.С. Юдельсон, Т.М. Яблочков, В.В. Ярков, а також в адміністративному процесі, наприклад, такі вчені як Є.В. Додін, Л.О. Біла, то питанням,

¹⁴ Вінник О.М. Цит. праця. – С. 35.

що виникають при доказуванні в несудових, наприклад антимонопольних органах, на жаль не приділяється належної уваги. Є лише декілька у роботах О.В. Когут, присвячена увага окремим аспектам доказів у справах про недобросовісну конкуренцію та особливостям процесуального статусу суб'єктів цих правовідносин.

Тому на сьогодні існує ряд питань, які потребують додаткового дослідження. Наприклад: визначення речових та письмових доказів в справах про захист економічної конкуренції, що розуміється під “спеціальними знаннями”, чи може бути опитування засобом отримання доказів, межі повноважень посадових осіб антимонопольних органів при отриманні доказів.

Для того щоб встановити наявність складу правопорушення та вивчити всі обставини справи, Антимонопольним органам України необхідно зібрати та проаналізувати докази. Процес збирання та надання доказів і є процесом доказування по справі. Взагалі доказування являє собою складний процес, який охоплює осмислення та процесуальну діяльність його суб'єктів по обґрунтуванню будь-якого положення та виведення нового знання на основі дослідженого. У процесі доказування зацікавлені особи формують уявлення про свою правову позицію та позиції інших осіб¹. Ми погоджуємося з думкою С.В. Курилева, який вважає, що “... доказування - не пізнання, доказування для пізнання”².

Іншим словами, це діяльність суб'єктів процесуальних відносин по збиранню, дослідженню, перевірці та оцінці фактичних даних з метою встановлення об'єктивної істини по справі. Причому при доказуванні здійснюється, як вже зазначалося, не пізнання самих предметів та явищ, а встановлюється їх наявність. Дослідження тих чи інших фактичних обставин конкретної ситуації не ставить своєю метою з'ясування окремих закономірностей, а вивчає факти та обставини у зв'язку із застосуванням юридичних норм.

Як відмічає Д. Бочаров, процесуальному доказуванню притаманні 4 елементи: предмет доказування, суб'єкт доказування, засіб доказування, а також діяльність по збиранню, дослідженню, перевірці, оцінці та використанню доказів³.

Зазначимо, що в теорії права під предметом доказування розуміється сукупність фактів, які мають матеріально-правове значення, встановлення яких необхідне для винесення судом, компетентним органом, законного та обґрунтованого рішення по справі⁴.

Суб'єкти доказування - це органи, які здійснюють розгляд справи, та заінтересовані особи, які беруть участь у процесі розгляду справи. Ст. 41 Закону України “Про захист економічної конкуренції” встановлює, що збір доказів здійснюється Антимонопольним комітетом України, його територіальними відділеннями незалежно від місцезнаходження доказів. Особи, які беруть участь у справі, мають право надавати докази та доводити їх достовірність (об'єктивність)⁵.

Таким чином, щоб більш рельєфно окреслити суб'єктний склад осіб, які беруть участь у процесі доказування, то можна виділити такі суб'єкти:

¹ Арбитражный процесс: Учебник / Под ред. В.В. Яркова. - М.: Юристъ, 1999. - С. 119.

² Курилев С.В. Доказывание и его место в процессе познания // Труды Иркутского гос. ун-та Т. 13. - 1955. - С. 65.

³ Бочаров Д. Щодо потреби загальнотеоретичного дослідження проблеми юридичного доказування // Право України. - 2002. - № 5. - С. 131-133.

⁴ Арбитражный процесс: Учебник для вузов / Под ред. проф. М.К. Треушникова. - 3-е изд., испр. и доп. - М.: Спартак, Городец, 1997. - С. 88.

⁵ Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року // Офіційний вісник України. - 2001. - № 7. - Ст. 260.

Органи Антимонопольного комітету України:

- постійно діючі та тимчасові адміністративні колегії;
- територіальні відділення Антимонопольного комітету України;

Особи, які уповноважені розглядати справи:

- державні уповноважені;

Особи, які беруть участь у справі:

- сторони (заявник та відповідач);
- треті особи, які беруть участь у справі;
- представники сторін та третіх осіб.

Засоби доказування - це шляхи та методи отримання доказів. До засобів доказування належать: заяви та пояснення сторін ті додані до них документи, пояснення третіх осіб, пояснення службових осіб, висновки експертів, речові та письмові докази, протоколи процесуальних дій. Отримання доказів повинно відповідати вимогам допустимості та достовірності, лише у цьому випадку вони забезпечать безпомилковість та незаперечність інформації.

Усні пояснення сторін, третіх осіб, службових чи посадових осіб та громадян, які містять дані, які свідчать про наявність або відсутність порушення, фіксуються у протоколі.

Докази у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції повинні бути отримані лише у встановленому законом порядку. У господарському процесі це називається допустимістю доказів (ст. 34 Господарського процесуального кодексу України)⁶. Так, протокол адміністративного правопорушення повинен бути складений за певною формою, яка передбачена у ст. 256 Кодексу України про адміністративні правопорушення, та уповноваженою на те особою – державним уповноваженим⁷.

Джерелом доказів може бути інформація, яка міститься у рекламі, наприклад у випадку недобросовісної порівняльної реклами. Безумовно, що порівняльна реклама може бути і є корисною для споживачів, нести певну корисну інформацію але за умови, якщо вона правдива і достовірна за характером. Така порівняльна реклама допомагає споживачам у прийнятті обґрунтованих рішень при виборі та придбанні товарів, вона сприяє популяризації продукції кращої якості. Проте зазначимо, що в діючому законодавстві України немає визначення корисної інформації. На нашу думку, такою буде інформація, що відображає характерні для певного товару, робіт, послуг споживчі якості, властивості, що притаманні саме цьому виду товарів, робіт, послуг.

Діяльність по збиранню, дослідженню, перевірці, оцінці та використанню доказів являє собою комплекс дій, які вчиняються суб'єктами доказування. Але законодавець не регламентує, яким чином повинні проводитися такі дії, оскільки це залежить від статусу суб'єкта та його можливостей. Також законодавець не встановлює, які з доказів належать до позитивних, а які до негативних.

На нашу думку, це доволі виправданий підхід. Адже суб'єкт доказування повинен збирати та надавати докази у передбаченому Законом порядку, а оцінку цим, вже зібраним фактичним матеріалом, повинна давати правозастосовуюча особа або орган.

⁶ Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 6. - Ст. 56.

⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1984. Додаток до - № 15. - Ст. 1151.

Звернемо увагу і на те, що в Законі України “Про захист економічної конкуренції” більш детально, порівняно з Правилами розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, врегульовано питання щодо збору та дослідження доказів, хоча за загальноприйнятими правилами теорії права повинно бути навпаки: підзаконний нормативний акт повинен деталізувати та розширяти положення закону.

Відповідно до Правилами розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, повноваження службовців Антимонопольного комітету України щодо збирання доказів під час розгляду справи посвідчуються службовим дорученням, виданим державним уповноваженим, а зазначені повноваження службовців відділення - службовим дорученням, виданим державним уповноваженим, головою відділення⁸. Положення про службове доручення затверджено наказом Голови Антимонопольного комітету України⁹.

Державні уповноважені, голови територіальних відділень Антимонопольного комітету України мають право уповноважувати працівників апарату Комітету, територіальних відділень на здійснення окремих дій, зазначених у ст.ст. 16, 17 Закону України “Про Антимонопольний комітет України”, вони делегують їм частину своїх повноважень, зокрема такі як:

- безперешкодно входити на підприємства, в установи, організації за службовим посвідченням і мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірок, якщо інше не передбачено Законом;

- вимагати усних або письмових пояснень посадових осіб та громадян;

- вимагати для перевірки дотримання законодавства про захист економічної конкуренції необхідні документи та іншу інформацію;

- залучати за погодженням з відповідними органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами адміністративно-господарського управління та контролю, підприємствами і об'єднаннями, їх спеціалістів, депутатів місцевих Рад для проведення перевірок та ревізій;

- складати протоколи про адміністративні правопорушення¹⁰.

Службове доручення реєструється в спеціальному журналі в Першому відділі Антимонопольного комітету України або головою територіального відділення і видається уповноваженій особі під розписку на час здійснення зазначених у ньому дій.

Після виконання зазначених в службовому дорученні дій, повірений повертає його до Першого відділу Комітету або голові територіального відділення. Службове доручення до закінчення строку дії зберігається в Першому відділі Антимонопольного комітету України або у голови територіального відділення, після чого підшивається до матеріалів справи¹¹.

⁸ Правила розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Затверджено розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 р. № 169-р.) із змінами і доповненнями, внесеними розпорядженням Антимонопольного комітету України від 12 лютого 2002р. № 24-р // Монополізм та конкуренція в Україні. Нормативна база. – К.: КНТ, 2003. – 284 с.

⁹ Положення про службове доручення. Затверджено наказом Голови Антимонопольного комітету України від 23 вересня 1997 р. № 63/01.

¹⁰ Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року // Офіційний вісник України. - 2001. - № 7. - Ст. 260.

¹¹ Положення про службове доручення. Затверджено наказом Голови Антимонопольного комітету України від 23 вересня 1997 р. № 63/01.

Зазначимо, що в законодавстві про захист економічної конкуренції не дається визначення речових та письмових доказів, як це зроблено в інших процесуальних галузях законодавства. Можна припустити, що речовими доказами будуть предмети навколишнього світу, які своїми властивостями свідчать про певні обставини, факти, що мають значення для справи. Такими предметами є: товари, упаковка, наклейки, знімки, фонограми, відеокасети, рекламні матеріали у будь-якій формі та інші. Властивостями (певними якостями) цих предметів є зовнішня форма, кольорове розфарбування, назва та інші, які сприймаються органами чуття людини. Прикладом отримання та дослідження речових доказів можуть бути докази по нижченаведеній справі.

З січня 2001 року на ринку України з'явилося вироблене ТОВ "Агропоромислова фірма Сепро" іскристе вино "Адмиральское". На етикетці вина розташоване позначення "Адмиральское", а також знак для товарів і послуг у вигляді зображення "сонця у фужері". Загальне кольорове, композиційне та графічне оформлення етикеток (предмет доказів – авт.) іскристого вина "Адмиральское", місце і порядок розташування на них знака у вигляді зображення "сонця у фужері", друкарські шрифти позначень та інша буквено-цифрова інформація (це властивості доказів – авт.) збігаються з відповідними елементами оформлення етикеток ігристого вина "Адмиралтейское" виробництва ЗАТ "Завод шампанських вин".

Зазначені дії ТОВ "Агропоромислова фірма Сепро" кваліфіковані Антимонопольним комітетом України як порушення ст. 4 Закону України "Про захист від недобросовісної конкуренції", а саме використання без дозволу уповноваженої на те особи чужих позначень, знаків для товарів і послуг, що може призвести до змішування з діяльністю іншого суб'єкта господарювання¹².

Документи як засоби доказування фіксують або засвідчують обставини, що мають значення для справи. Документ - це матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації, зафіксованої на папері, магнітній, кіноплівці, фотоплівці, оптичному диску або іншому носіїві. Виробником документів є юридична особа незалежно від форми власності або фізична особа, яка виготовляє (в тому числі публікує) різні види тиражованих документів¹³.

Під письмовим доказами, на нашу думку, слід розуміти документи, які виконані на паперовому носії і які придатні для зорового сприйняття особою. Такими документами можуть бути: ліцензії, патенти, свідоцтво на знак для товарів і послуг, рекламні проспекти тощо. Письмові докази треба відрізнити від письмових пояснень. Письмові пояснення є формою викладення так званих особистих доказів, джерелом яких є фізичні особи¹⁴.

Експертиза призначається у випадках, коли для правильного вирішення питань необхідні спеціальні знання в науці, техніці, мистецтві та в інших сферах діяльності. Причому питання, які ставляться експерту, та його висновки не можуть виходити за межі спеціальних знань експерта.

Як зазначає О.В. Когут, Закон України "Про захист економічної конкуренції" взагалі не оперує терміном "спеціальні знання". Згідно з п.3 ст. 43 цього Закону, "експертом може бути призначена будь-яка особа, яка володіє необхідними знаннями для дачі висновку", а відповідно

¹² Когут О.В. Експертиза у справах про недобросовісну конкуренцію // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. - № 4. - С. 96-101.

¹³ Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9 квітня 1999 року // Офіційний вісник України. – 1999. - № 18. - Ст. 776.

¹⁴ Когут О.В. Докази у справах про недобросовісну конкуренцію // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2003. - № 1. - С. 88-94.

до пункту 23 Правила розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, необхідність проведення експертизи може виникнути при потребі спеціальних знань у галузі науки, техніки, ремесла тощо¹⁵.

На нашу думку, визначення спеціальних знань необхідне, адже експертом може бути “будь-яка особа, яка володіє необхідними знаннями” (п.3 ст. 43 Закону України “Про захист економічної конкуренції”). Наприклад, О.В. Когут дотримується думки, що спеціальні знання - це не лише наукові, а і технічні, а також інші знання які не відносяться до загальновідомих¹⁶. На нашу думку, такими знаннями є теоретичні, практичні та інші результати пізнавальної діяльності людини, які складають сукупність знань, якими володіє певна особа.

Орган Антимонопольного комітету України зобов’язаний на вимогу експерта ознайомити його з матеріалами справи, що мають відношення до предмета експертизи. При цьому експерт не має права розголошувати інформацію з обмеженим доступом, а також інформацію, розголошення якої може завдати шкоди інтересам інших осіб, які беруть (брали) участь у справі, або перешкодити подальшому розгляду справи, що міститься в матеріалах справи¹⁷.

У разі необхідності призначається повторна або додаткова експертиза. Призначення такої експертизи має бути детально мотивоване, повідомлені ті положення з висновку експерта, який проводив первинну експертизу, що викликали сумнів, а також обставини справи, на підставі яких поставлена під сумнів достовірність висновків експерта.

Розрізняють юридичні і фактичні підстави призначення експертизи. Юридичною підставою виступає зміст норми закону, яка передбачає можливість, умови та порядок призначення експертизи. Фактична підстава обумовлюється наявністю потреби в наукових, технічних чи інших спеціальних знаннях¹⁸.

Про призначення експертизи приймається розпорядження. В законодавстві не закріплено вимоги щодо структури розпорядження. Але склалася певна практика оформлення цього процесуального документа. Так, на практиці розпорядження про призначення експертизи складається з вступної, описової та постановляючої частин¹⁹.

Розгляд справ щодо неправомірного використання фірмового найменування, знаків для товарів і послуг у більшості випадків потребує експертних висновків спеціалістів з питань промислової власності. Причому для остаточного вирішення питання щодо доведення факту порушення може проводитися опитування споживачів з метою вирішення питання про те, як споживач сприймає схожість або тотожність у позначеннях товарів конкурентів.

Прикладом проведення опитування при проведенні розслідування може бути наступна справа про недобросовісну конкуренцію з боку дочірнього підприємства “Бурда-Україна”.

Дочірнє підприємство “Бурда-Україна” (надалі ДП “Бурда-Україна”) та закрите акціонерне товариство “Видавництво “Бліц-Інформ” (ЗАТ “Видавництво “Бліц-Інформ”) видають схожі за тематикою щомісячні ілюстровані журнали для жінок - “Woman” та “Наталі”. Зазначені журнали у передплатних каталогах містяться на одній сторінці, мають однаковий напрям та

¹⁵ Когут О.В. Правовий статус експерта в адміністративному процесі // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2002. - № 3. - С. 97-103.

¹⁶ Когут О.В. Експертиза у справах про недобросовісну конкуренцію // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права:– 2002. - №4. – С. 97.

¹⁷ Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року // Офіційний вісник України. - 2001. - № 7. - Ст. 260.

¹⁸ Річний звіт 2001 р. Антимонопольний комітет України. - К.: 2001. –С. 96

¹⁹ Там само.

розраховані для одного кола споживачів. Отже, ДП “Бурда-Україна” та ЗАТ “Видавництво “Бліц-Інформ” знаходяться у конкурентних відносинах на одному ринку.

Розповсюдження журналів “Натали” та “Woman” серед передплатників на основі укладених договорів здійснювало Державне підприємство “Преса”. При цьому внаслідок специфіки своєї діяльності Державне підприємство “Преса” мало у своєму розпорядженні повну інформацію про кількість і адреси передплатників обох журналів.

На звернення ДП “Бурда-Україна” державне підприємство “Преса” розповсюдило рекламний номер журналу “Woman” з анкетною серед передплатників журналу-конкурента “Натали”.

В ході розгляду справи за заявою ЗАТ “Видавництво “Бліц-Інформ” було проведено опитування щодо відповідності дій ДП “Бурда-Україна” правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності серед органів державної влади, вищих навчальних закладів, рекламних агентств, засобів масової інформації, інших суб’єктів господарювання, громадян. З числа опитаних 65% респондентів визначили дії ДП “Бурда-Україна” такими, що суперечать правилам добросовісної конкуренції.

Київське міське відділення комітету України визнало дії ДП “Бурда-Україна” щодо безпосереднього схилення державного підприємства “Преса” до надання переваг у вигляді розповсюдження в рекламних цілях журналу “Woman” з анкетною серед сформованого кола передплатників журналу-конкурента порушенням антимонопольного законодавства у вигляді дій у конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності, яка кваліфікується відповідно до абз. 1 ст. 1 Закону України “Про захист від недобросовісної конкуренції” як недобросовісна конкуренція²⁰.

Деякі юристи, наприклад О.В. Когут, вважають, що порядок проведення опитування та інших заходів, пов’язаних із з’ясуванням громадської думки, а також коло осіб, які будуть проводити опитування, необхідно нормативно врегулювати та закріпити в Конкуренційному процесуальному кодексі²¹.

Ми дотримуємося діаметрально протилежної думки. Адже опитування серед громадськості є формою соціального дослідження, результати такого дослідження носять доволі суб’єктивний характер, оскільки залежать від багатьох факторів: кількості опитуваних, віку опитуваних, соціального статусу, правильного формулювання запитання, регіону, де проводиться опитування, тощо. Тому ми вважаємо, що опитування не можна вважати засобом отримання доказів; результати опитування носять імовірнісний характер і не можуть бути достатньою підставою для підтвердження тих чи інших фактів.

Зазначимо, що Кабінетом Міністрів до Верховної Ради України подано проект Закону України “Про забезпечення доказів у справах, що розглядаються органами Антимонопольного комітету України” від 14 червня 2003 року № 25-4054/4²². В Законі передбачається можливість здійснювати, з метою збирання доказів у справах такі дії: проводити огляд та обшук службових приміщень та транспортних засобів суб’єктів господарювання - юридичних осіб, вилучати, накладати арешт на предмети, документи чи інші носії інформації, які можуть бути доказами

²⁰ Річний звіт 2001 р. Антимонопольний комітет України. - К.: 2001.- С. 42

²¹ Когут О.В. Докази у справах про недобросовісну конкуренцію // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2003. - № 1. - С. 93.

²² Про забезпечення доказів у справах, що розглядаються органами Антимонопольного комітету України: Проект Закону України від 14 червня 2003 року № 25-4054/4.

чи джерелом доказів у справі незалежно від місця їх знаходження; на підставі рішення суду проникати до житла чи іншого володіння особи, проводити в них огляд та обшук, вилучати або накладати арешт на предмети, документи чи інші носії інформації, які можуть бути доказами чи джерелом доказів у справі²³.

Такі дії притаманні правоохоронним органам, органам дізнання і слідства. Наділення антимонопольних органів вищевказаними функціями, на нашу думку, перетворить їх на орган, який буде займатися не стільки попередженням порушень суб'єктами господарювання норм конкурентного законодавства, скільки здійснювати функції, які притаманні органам внутрішніх справ, органам прокуратури та служби безпеки України. Під юрисдикцію одного органу підпадають різні правовідносини: господарсько-правові, адміністративно-правові. На нашу думку, концентрація в одному органі досить широкого кола повноважень може призвести до перевищення повноважень службовими особами цих органів.

В проєкті Закону (п. 3 ст. 20 Закону) передбачається, що у разі протидії або погрози протидії зі сторони правопорушника, працівники органів внутрішніх справ, які беруть участь у цих діях, можуть застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби відповідно до своїх повноважень²⁴. Тобто передбачається участь і правоохоронних органів.

На нашу думку, таке “нагромадження” державних органів для проведення цих дій зайве. Можна просто передбачити в Законі можливість проведення огляду, обшуку, вилучення або накладення арешту на майно за органами внутрішніх справ. Підставою для проведення таких дій буде постанова суду, яка приймається на підставі розпорядження державного уповноваженого Антимонопольного комітету України.

Антимонопольний комітет України контролює дотримання норм конкурентного законодавства, здійснює розгляд справ та приймає рішення за результатами розгляду. Причому зазначимо, що Антимонопольний комітет України є адміністративним органом, який розглядає правопорушення, які за своєю юридичною природою є господарсько-правовими. По суті це адміністративний орган, який розглядає господарські правопорушення. Але нагадаємо, що в Україні діють господарські суди, крім того законодавством України передбачено створення системи адміністративних судів (ст. 22 Закону України “Про судоустрій України”)²⁵.

1. Підсумовуючи вищевикладений матеріал, зазначимо, що процесуальна форма доказування - це врегульована нормами права сукупність процесуальних дій, які полягають у збиранні, наданні та дослідженні обставин та фактів, що мають значення для справи.

2. Під спеціальними знаннями слід розуміти наукові, технічні, теоретичні, практичні та інші результати пізнавальної діяльності людини, які складають сукупність знань, якими володіє особа (фізична, юридична), і які можуть встановити відповідність наявних фактів по справі тим чи іншим положенням та розробкам цих знань.

3. Корисною інформацією, на нашу думку, буде інформація, що відображає характерні для певного товару, робіт, послуг споживчі якості, властивості, що притаманні саме цьому виду товарів, робіт, послуг.

²³ Там само.

²⁴ Про забезпечення доказів у справах, що розглядаються органами Антимонопольного комітету України: Проєкт Закону України від 14 червня 2003 року № 25-4054/4.

²⁵ Про судоустрій України: Закон України від 7 лютого 2002 року // Офіційний вісник України. – 2002. - № 10. – Ст. 441.

4. Опитування, на нашу думку, є формою соціального дослідження, ми вважаємо, що опитування не можна вважати засобом отримання доказів; результати опитування носять імовірнісний характер і не можуть бути достатньою підставою для підтвердження тих чи інших фактів.

5. Вважаємо, що наділення антимонопольних органів повноваженнями, які притаманними правоохоронним органам, а саме: проведення огляду та обшуку в службових приміщеннях та транспортних засобах суб'єктів господарювання – юридичних осіб, правом вилучати, накладати арешт на предмети, документи чи інші носії інформації, - є не що інше як створення ще одного органу внутрішніх справ (антимонопольної поліції) з притаманними цим органам функціями.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою цивільно-правових дисциплін
Хмельницького інституту регіонального управління та права
(протокол № 6 від 17 березня 2004 року)*

